



Afgørelse efter miljøvurderingslovens § 10 om at ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen ikke vurderes omfattet af kravet om miljøvurdering

1. Baggrund

Husdyrgødningsbekendtgørelsen¹ har til formål at sikre en miljømæssig forsvarlig håndtering af husdyrgødning m.v. for at undgå miljømæssige konsekvenser for overfladevand og grundvand, natur og naboer m.v., særligt relateret til udvaskningen og afstrømningen af nitrat og fosfor og fordampningen af ammoniak.

Miljø- og Fødevareministeriet har forud for planperioden 2020/2021, som starter 1. august 2020, udstedt en ny husdyrgødningsbekendtgørelse, der har været i offentlig høring i perioden 2. april til 7. maj 2020². På baggrund af indkomne bemærkninger fra den offentlige høring har Miljø- og Fødevareministeriet foretaget en række justeringer og præciseringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen. Der er taget højde herfor i screeningsafgørelsen.

2. Miljøvurderingsloven

Det følger af miljøvurderingsloven³, at der skal gennemføres en miljøvurdering i forbindelse med udarbejdelsen af visse planer og programmer, før de vedtages. Gennemførelse af en miljøvurdering har til formål at sikre et tilstrækkeligt hensyn til miljøet og inddragelse af offentligheden.

Myndigheden skal gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer, jf. miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 1, bl.a. hvor disse udarbejdes inden for landbrug og fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til anlæg til intensiv husdyravl. En bekendtgørelse kan anses som en plan eller et program efter miljøvurderingslovens regler.

Det følger endvidere af miljøvurderingslovens § 8, stk. 2, nr. 1, at myndigheden skal gennemføre en vurdering af, hvorvidt mindre ændringer i planer eller programmer, der udarbejdes inden for bl.a. landbrug og fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til anlæg til intensiv husdyravl, kan få væsentlig indvirkning på miljøet, således at der skal gennemføres en miljøvurdering.

¹ Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning

² Høringsmaterialet er tilgængeligt på Høringsportalen:

<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/63852>

³ Bekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018 af lov om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter (VVM)

Miljø- og Fødevareministeriet har vurderet, at ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen udgør mindre ændringer i en sådan plan, således at der skal foretages en vurdering af, hvorvidt ændringerne kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

Ministeriet har på denne baggrund gennemført en screening af ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen med gennemgang af kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 3. Denne gennemgang følger af bilag 1 til nærværende screeningsafgørelse.

3. Afgørelse

Ved en gennemgang af kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 3 er det Miljø- og Fødevareministeriets vurdering, at ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen beskrevet i bilag 1 til denne afgørelse ikke forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet.

I denne vurdering er der bl.a. lagt vægt på, at der fsva. den generelle undtagelse for forskningsforsøg fra husdyrgødningsbekendtgørelsens regler fastsættes kriterier, der skal sikre overholdelsen af forskningsmæssige standarder og imødegå miljøpåvirkninger. Kriterierne for, hvilke forsøg der falder ind under den generelle undtagelse fra husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, og betingelserne herfor, vurderes at begrænse forsøgenes omfang og potentielle miljømæssige konsekvenser. Desuden er der lagt vægt på, at ministeriet forventer, at bestemmelsen alene vil finde anvendelse i begrænset omfang.

Fsva. ophævelsen af lukkeperioderne for udbringning af gødning i væksthuse så lægges der vægt på, at produktionen i væksthuse adskiller sig fra anden planteproduktion ved, at dyrkningen bl.a. sker under tag i opvarmede drivhuse, hvor afgrøderne tilføres vand ved kontrolleret vanding og ikke ved naturlig nedbør. Det betyder også, at dyrkningsæsonen ikke er begrænset af de naturlige klimatiske forhold, men at afgrøderne kan dyrkes i hold henover hele året. Der er således ikke samme miljømæssige begrundelse for at have lukkeperioder i væksthuse, da risikoen for nitratudvaskning ikke på samme vis øges om efteråret i væksthuse som ved almindelig landbrugsdrift. Endvidere er der ikke samme behov for at sikre, at udbringning sker på tidspunkter, hvor der er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

Fsva. beskyttelse af vandforsyningsanlæg mod afstrømning af husdyrgødning er der lagt vægt på, at vandindvindingsanlæg i dag ofte bliver indrettet således, at der ikke kan ske afstrømning til selve boringen, samt at der i gældende ret i vidt omfang allerede er en beskyttelse af vandboringer, således at ændringen alene fører til en mindre potentiel positiv indvirkning på miljøet.

Fsva. muligheden for at udbringe 90 kg fosfor pr. ha fra bioaske pr. tildeling i skove, er der lagt vægt på, at der med ændringerne ikke ændres ved den samlede tilladte mængde fosfor fra bioaske til udbringning i skove, idet der indføres en opsparingsordning, således at der kan udbringes større, opsparede mængder fosfor fra bioaske over færre gange. Det er karakteristisk for bioaske som gødning, at det er fosforholdigt, og at det ikke indeholder kvælstof. Fosfor fra udbragt gødning udvaskes ikke straks til vandmiljøet men bindes i jorden. Det følger

allerede af husdyrgødningsbekendtgørelsen, at fosfor fra bioaske kun må udbringes i skov med et fosforbehov. Anvendelse af bioaske til jordbrugsformål i forhold til indhold af tungmetaller og andre miljøfremmede stoffer er fortsat reguleret i bioaskebekendtgørelsen, der skal sikre, at anvendelse sker på en miljømæssig forsvarlig måde.

Fsva. konsekvensrettelse af fradragsregler for fosfor i kunstgødning og bioaske anvendt på ikke-harmoniarealer, er der lagt vægt på, at muligheden for at fradrage fosfor fra kunstgødning og bioaske, der er udbragt i en skov med en fosfornorm efter den særlige regel for dette, sammen med muligheden for også at fradrage den forholdsmæssige andel af fosfor, der er udbragt på det samme skovareal efter opsamlingsbestemmelsen, alene har været tilstede i 2019 og vurderes at have været anvendt i meget begrænset omfang hvis overhovedet.

Fsva. muligheden for fradrag for fosfor i bioaske fra frøgræshalm, der modtages retur fra fyringsanlæg, er der lagt vægt på, at selvom fosforfræførslen fra frøgræs er vurderet lidt højere end det fastsatte gennemsnit på 3 kg fosfor pr. ha i bekendtgørelsen, så leveres frøgræshalm alene i begrænset omfang til fyringsanlæg. Det fastsatte gennemsnit dækker i forvejen over den forholdsmæssige andel af anvendelsen af forskellige halmtyper i fyringsanlæg med forskellige fosforindhold.

Ændringer vurderes hver for sig og i kumulation ikke at medføre væsentlig indvirkning på miljøet.

4. Høring af berørte myndigheder

Miljø- og Fødevareministeriet har i perioden 2. april til 24. april 2020 haft udkast til screeningsafgørelse i høring hos de relevante berørte myndigheder, jf. miljøvurderingslovens § 32, stk. 1, nr. 1.

Ministeriet har vurderet, at de berørte myndigheder i denne sammenhæng er kommunerne og Landbrugsstyrelsen, som bl.a. fører tilsyn med overholdelsen af regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen, Miljøstyrelsen i forhold til overvågning og beskyttelse af natur, vand og miljø, som ansvarlig for bioaskebekendtgørelsen samt i forhold til vejledning om husdyrregulering og Naturstyrelsen i forhold til forvaltning af naturarealer.

Ministeriet har ikke modtaget bemærkninger fra berørte myndigheder. Ministeriet har i den endelige afgørelse foretaget enkelte mindre præciseringer i forhold til udkastet. Ministeriets vurdering er ikke ændret.

5. Klagevejledning

5.1. 4-ugers klagefrist

Der kan klages til Miljø- og Fødevareklagenævnet over Miljø- og Fødevareministeriets afgørelse om, at der ikke skal foretages en miljøvurdering (screeningsafgørelsen), for så vidt angår retlige spørgsmål inden 4 uger efter

screeningsafgørelsens annoncering på Høringsportalen⁴, det vil sige senest den 13. juli 2020 ved kontortids udløb, jf. miljøvurderingslovens § 51.

5.2. Klageportalen

Klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareministeriet ved anvendelse af digital selvbetjening (Klageportalen⁵), jf. miljøvurderingslovens § 52, jf. dog § 21, stk. 2-4 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet. Se mere om, hvordan man klager via Klageportalen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside.

5.3. Klageberettiget

Klageberettiget er enhver med retlig interesse i sagens udfald. Klageberettiget er endvidere landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer dens formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer, jf. miljøvurderingslovens § 50.

⁴ Afgørelsen er tilgængelig på Høringsportalen:

<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/63852>

⁵ Klageportalen kan tilgås her:

<https://kpo.naevneneshus.dk/Public/Home/ChooseLoginProvider?returnUrl=https://kpo.naevneneshus.dk/External>

Bilag 1

Foretagne ændringer af husdyrgødningsbekendtgørelsen og vurdering af deres indvirkning på miljøet (begrundelse)

Den nye husdyrgødningsbekendtgørelse er primært en genudstedelse af gældende regler. Der er samtidig foretaget en række ændringer, hvoraf en del ikke er vurderet omfattet af kravet om screening, da de enten udgør præciseringer eller lignende af gældende ret eller ændringer af lovteknisk karakter eller lignende, som ikke i sig selv lægger rammer for fremtidige anlægstilladelser, og derved ikke er omfattet af miljøvurderingslovens anvendelsesområde.

De ændringer, der efter ministeriets vurdering skal underlægges en screening, og vurderingen af deres indvirkning på miljøet, er beskrevet i det følgende.

Generel undtagelse for forskningsforsøg fra husdyrgødningsbekendtgørelsens regler

Det er af stor værdi for vidensopbygningen inden for markdrift og skovdrift, herunder gødningsudnyttelsen af husdyrgødning, affald og bioaske, at der bliver gennemført forskningsforsøg, hvor forskellig teknologi eller udbringningspraksis m.v. afprøves. Efter omstændighederne vil gennemførelsen af forskningsforsøg forudsætte, at den forsøgsansvarlige kan foretage handlinger, der ikke er i overensstemmelse med bekendtgørelsens arealregulering.

Husdyrgødningsbekendtgørelsen giver mulighed for Miljøstyrelsen til at dispensere fra bekendtgørelsens regler til forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på udvikling af miljøteknologi og -teknikker til landbrugsdrift. Denne mulighed videreføres.

Efter Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering er det imidlertid muligt for så vidt angår markforsøg og forsøg i skove at opstille en række kriterier, hvis overholdelse gør det overflødigt at søge om en konkret dispensation. Herved kan der gennemføres en administrativ lettelse både for dem, der gennemfører forsøgene, og for Miljøstyrelsen.

Med den nye husdyrgødningsbekendtgørelse indføres en undtagelse fra bekendtgørelsens generelle regler ved driften af arealer omfattet af et forskningsforsøg, der lever op til nogle fastsatte kriterier, der skal sikre overholdelsen af forskningsmæssige standarder og imødegå miljøpåvirkninger. Det gælder, at overholdelsen af reglerne skal være af uvæsentlig betydning for miljøbeskyttelsen, eller fravigelsen af reglerne skal være nødvendig for at udføre forskningsforsøget. Den første situation er den, hvor det ikke er muligt at overholde reglerne. Det dækker først og fremmest over den situation, hvor forsøget netop går ud på at teste en anden praksis end den lovlige f.eks. udbringning af gødning i de såkaldte lukkeperioder. I den anden situation er det muligt at overholde reglerne, men fravigelsen af reglerne er ubetydelig for miljøbeskyttelsen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis forsøgsparcellerne er parceller med sort jord, mens den omkringliggende mark er vintersæd, og hvor opfyldelse af husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om nedfældning af flydende husdyrgødning på forsøgsparcellerne vil føre til markskader på de omkringliggende marker. De

øgede ammoniakemissioner som følge af, at husdyrgødningen slangeudlægges i forsøgsparcerne, kan anses for uvæsentlig.

Det er en betingelse, at forsøget sker i forsøgsparcer, der for hvert forsøgsled ikke er større end 300 m² for arealer med landbrugsafgrøder og 1.300 m² for arealer med skov. Der skal foreligge en forsøgsopstilling i form af en plan for udførelse af forsøget og for indsamling af data, inden forsøget igangsættes. Det skal fremgå heraf, hvorfor regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen fraviges, og hvordan utilsigtede påvirkninger af omgivelserne som følge heraf vil blive imødegået. Hvert forsøgsled skal gentages flere gange i samme forsøgsopstilling, og der skal gennemføres standardforsøgsled, dvs. forsøgsled, som ligger tættest muligt på normal dyrkningspraksis i landbruget eller skovbruget. Endelig skal der foretages en indsamling og en statistisk bearbejdning af forsøgsdata og udarbejdes en kort afsluttende rapport over de væsentligste resultater.

De fastsatte betingelser har til formål at sikre, at fravigelserne af husdyrgødningsbekendtgørelsens arealregler netop sker som led i aktiviteter, der har karakter som forskningsforsøg. Arealbegrænsningen på hvert forsøgsled udgør samtidig en begrænsning i praksis på udstrækningen af forsøget, der medvirker til at begrænse de eventuelle miljømæssige konsekvenser af forskningsforsøget.

Den ansvarlige for driften skal kunne dokumentere, at tilsidesættelsen af kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsen sker som del af et forskningsforsøg, der er i overensstemmelse med kriterierne og betingelserne herfor.

De opstillede kriterier for, hvilke forsøg der falder ind under den generelle undtagelse fra husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, og betingelserne herfor, vurderes at begrænse forsøgenes omfang og potentielle miljømæssige konsekvenser. SEGES har desuden til ministeriet oplyst, at langt størstedelen af alle forsøg, kan holdes inden for rammerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen modtager ca. 1-2 ansøgninger årligt efter husdyrgødningsbekendtgørelsens dispensationsbestemmelse. Ministeriet forventer på denne baggrund, at bestemmelsen alene vil finde anvendelse i begrænset omfang.

Ændringen vurderes ikke at føre til væsentlig indvirkning på miljøet.

Ophævelse af lukkeperioderne for udbringning af gødning i væksthuse

Husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10 fastsætter regler om forskellige perioder, hvor udbringning af forskellige typer gødning ikke er tilladt. Disse såkaldte lukkeperioder er grundlæggende indført for at undgå udbringning af de forskellige typer af gødning i perioder, hvor risikoen for nitratudvaskning er størst, og hvor der ikke er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

Lukkeperioderne gælder også med de nuværende regler for væksthuse. Produktionen i væksthuse adskiller sig dog på flere væsentlige punkter fra anden planteproduktion. Dyrkningen sker under tag i opvarmede drivhuse. Det betyder, at afgrøderne tilføres vand ved kontrolleret vanding og ikke ved naturlig nedbør. Det betyder også, at dyrknings sæsonen ikke er begrænset af de naturlige klimatiske forhold, men at afgrøderne kan dyrkes i hold henover hele året.

Produktionen i væksthuse begrænses i praksis af lukkeperioden for flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald og flydende affald, der ikke må udbringes i perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar, og lukkeperioden for fast husdyrgødning, ensilagesaft, kunstgødning og fast affald, der ikke må udbringes i perioden fra 15. november til 1. februar.

Lukkeperioderne er problematiske for produktionen i væksthuse, da produktionen foregår over en stor del af året. Der er samtidig ikke samme miljømæssige begrundelse for at have lukkeperioder.

Med den nye husdyrgødningsbekendtgørelse er det derfor fastsat, at begrænsningerne i adgangen til at udbringe flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, bundfald eller flydende affald samt fast husdyrgødning, ensilagesaft, kunstgødning og fast affald, ikke gælder i væksthuse.

Det vurderes, at der ikke er samme begrundelse for lukkeperioder i væksthuse, da risikoen for nitratudvaskning ikke på samme måde øges om efteråret i væksthuse som ved almindelig landbrugsdrift, idet klimaet (temperatur og vanding m.v.) i væksthuse er styret. Endvidere er der ikke samme behov for at sikre, at udbringning sker på tidspunkter, hvor der er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne. Desuden har væksthuse som regel ikke egen husdyrproduktion, således at der af denne grund kan være behov for lukkeperioder for at undgå, at husdyrgødning udbringes på tidspunkter eller i mængder, der ikke er agronomisk begrundet.

I Danmark produceres der hovedsageligt tomater og agurker i væksthuse, og produktionen strækker sig ifølge Dansk Gartneri over 8-9 måneder om året (fra februar til november) med de normer, som er angivet i gødskningsbekendtgørelsen (bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning) og i Vejledning om gødsknings- og harmoniregler. Væksthusproduktionen er bl.a. begrænset af regler for, hvor meget gødning, der årligt må tilføres. Med ophævelsen af lukkeperioder for væksthuse bliver det muligt at gøde og dermed dyrke tomater og agurker i yderligere 2,5 måneder om året. Tilførslen af kunstgødning og organisk gødning er for så vidt angår kvælstof begrænset af kvælstofkvoten i gødskningsloven og harmonireglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og for så vidt angår fosfor af fosforlofterne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Fosforlofterne rammer fosfor fra organisk gødning hårdere end fosfor fra kunstgødning. De eksisterende afgrødenormer for kvælstof og fosfor til tomater og agurker er fastsat ud fra en dyrkningsæson på 8-11 måneder. Væksthusene vil derfor efter anden lovgivning mangle gødning til mindst 1 måneds produktion. Hertil kommer de skrappe begrænsninger i adgangen til organisk gødning, der primært gælder for de økologiske væksthuse, da disse ikke må anvende kunstgødning.

Det bemærkes, at der ifølge Miljø- og Fødevareministeriets oplysninger kun er 1-2 producenter, som kan dyrke hele året med lys og varme. I de øvrige væksthuse vil det efter ministeriets oplysninger ikke være økonomisk rentabelt at producere hele året.

Ændringen vurderes ikke at føre til væsentlig indvirkning på miljøet.

Beskyttelse af vandforsyningsanlæg mod afstrømning af husdyrgødning

Husdyrbrug omfattet af IE-direktivet⁶, dvs. husdyrbrug med intensivt opdræt af fjerkræ eller svin⁷, skal følge EU-Kommissionens BAT-konklusioner (anvendelse af bedste tilgængelige teknik).

BAT-konklusionerne for husdyrbrug er primært implementeret i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, der trådte i kraft den 1. januar 2020⁸.

Reguleringen af husdyrbrugs anlæg og arealer er i dansk regulering skilt ad, således at tilladelser og godkendelser af husdyrbrug alene vedrører husdyrbrugets anlæg (stald og lager), mens udbringningsarealerne reguleres af generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen. I det omfang BAT-konklusionerne stiller krav til reguleringen af udbringningsarealerne, findes implementeringen således i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Det er følger af BAT 20 b, at det er BAT at sørge for, at der er passende afstand (i form af et ubehandlet stykke land) mellem de marker, hvor der udbringes husdyrgødning, og områder, hvor der er risiko for afstrømning til vand, som f.eks. vandboringer.

Der gælder efter husdyrgødningsbekendtgørelsen afstandskrav på 25 meter til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning, og 50 meter til vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning, men kun for opbevaringsanlæg til husdyrgødning og ensilage samt husdyranlæg i øvrigt.

Der er ikke fastsat specifikke afstandskrav til vandforsyningsanlæg, herunder vandboringer, i forbindelse med udbringning af husdyrgødning med henblik på at undgå risiko for afstrømning.

Efter miljøbeskyttelsesloven gælder der et generelt forbud mod anvendelse af pesticider, dyrkning og gødsning til erhvervsmæssige og offentlige formål inden for en radius på 25 m fra en boring, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger. Afstandskravet omfatter ikke private boringer.

Kommunerne har desuden mulighed for efter gældende regler i miljøbeskyttelsesloven at gribe ind i forhold til en eventuel risiko for afstrømning fra marker, hvor der udbringes husdyrgødning. Kommunen kan efter miljøbeskyttelsesloven give påbud eller nedlægge forbud for at undgå fare for forurening af bestående eller fremtidige vandindvindingsanlæg til indvinding af grundvand. Derudover har kommunerne efter miljøbeskyttelsesloven i indsatsområder mulighed for at pålægge ejeren af en ejendom de rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, der er nødvendige, for at

⁶ Direktiv 2010/75/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner

⁷ Ved intensiv fjerkræavl eller svineavl forstås husdyrbrug, hvor der a) er flere end 40.000 pladser til fjerkræ, b) er flere end 2.000 pladser til fedesvin (over 30 kg), eller c) er flere end 750 pladser til søer, jf. IE-direktivets bilag 1, pkt. 6.6

⁸ Høringsmaterialet kan tilgås fra Høringsportalen:

<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/63304>

sikre nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider. Disse regler giver mulighed for at beskytte drikkevandsinteresser bredt med effekt i forhold til både almene og private vandboringer.

Det kan desuden fremhæves, at vandindvindingsanlæg i dag ofte bliver indrettet således, at der ikke kan ske afstrømning til selve boringen.

Samlet set er der således i gældende ret i vidt omfang en beskyttelse af vandboringer, navnlig de vandboringer der indgår i almene vandforsyningsanlæg og som dermed er omfattet af forbuddet mod gødsugning i en 25 meter-bræmme. Beskyttelsen omfatter dog ikke private boringer, hvoraf visse – særligt ældre – kan være indrettet på en måde, så der er mulighed for afstrømning til selve boringen.

På denne baggrund er det Miljø- og Fødevareministeriets vurdering, at det ikke i praksis kan udelukkes, at udbragt husdyrgødning kan afstrømme til en vandboring og udgøre et forureningsproblem, og at der dermed ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at BAT 20 b fsva. vandboringer er implementeret fuldt ud i gældende ret.

Miljø- og Fødevareministeriet har derfor suppleret husdyrgødningsbekendtgørelsen med et krav om, at husdyrgødning ikke må udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandforsyningsanlæg.

Da beskyttelsen af vandforsyningsanlæg mod afstrømning af husdyrgødning som beskrevet i meget vidt omfang allerede vurderes imødekommet af bl.a. gældende ret i forskellige regelsæt, vurderes ændringen alene at kunne føre til en mindre potentiel positiv indvirkning på miljøet.

Mulighed for at udbringe 90 kg fosfor pr. ha fra bioaske pr. tildeling i skove
Fosfor fra bioaske blev som noget nyt indarbejdet i husdyrgødningsbekendtgørelsens fosforregulering med virkning fra den 1. august 2019. Det indebærer, at bl.a. virksomheder med skovbrug, der anvender bioaske som gødsugning i skove, omfattes af fosforreguleringen i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Indtil den 1. august 2019 blev fosfor fra bioaske reguleret af bioaskebekendtgørelsen⁹. Den daværende bioaskebekendtgørelse indeholdt følgende bestemmelse om, at:

”Den samlede tilførsel af næringsstoffer i form af fosfor må ikke overstige 30 kg pr. ha pr. år. Fosfordoseringen kan beregnes som et gennemsnit over tre år.”

Skoverhvervet har over for Miljø- og Fødevareministeriet anført, at det er en ulempe for specielt de mindre bedrifter, at reguleringen af bioaske ikke længere giver mulighed for at tildele en treårig dosering af fosfor på en hel bedrift. Det er desuden blevet anført, at hyppige udkørsler i skove øger risikoen for maskinskader på bevoksningerne, opkøring af kørespor og sammentrykning af skovjorde i skovdyrkingen. Det er også blevet anført, at det ikke er rentabelt at udbringe så små mængder bioaske, der kræver brug af særligt maskinel, hvorfor reguleringen

⁹ Bekendtgørelse nr. 732 af 9. juli 2019 om anvendelse af bioaske til jordbrugsformål

vil stoppe udnyttelsen af bioaske til gødskning af skove og medføre øget behov for deponering.

Med den nye husdyrgødningsbekendtgørelse imødekommes ønsket fra erhvervet i forhold til de arealer, der ikke er harmoniarealer. Således er det nu hvert sjette år tilladt at udbringe 90 kg fosfor pr. hektar fra bioaske i skove pr. tildeling. Der er herved lagt vægt på, at skovarealer sammenlignet med harmoniarealer med landbrugsafgrøder ofte er mere fjerntliggende, kuperede og sværttilgængelige og har større startomkostninger forbundet med udbringning og igangsætning af maskiner i bevoksningerne.

Det er karakteristisk for bioaske som gødning, at det er fosforholdigt, og at det ikke indeholder kvælstof. Anvendelse af bioaske til jordbrugsformål er – udover reguleringen af fosfor – reguleret i bioaskebekendtgørelsen i forhold til indhold af tungmetaller og andre miljøfremmede stoffer, der skal sikre, at anvendelse sker på en miljømæssig forsvarlig måde. Der er ikke ændret på mængden af bioaske, der samlet set må udbringes i skove over tid.

Fosfor fra udbragt gødning udvaskes ikke straks til vandmiljøet men bindes i jorden. Ved vedvarende fosforakkumulering vil jordens bindingskapacitet på et tidspunkt være opbrugt, hvorefter der kan ske en øget udvaskning ved fortsat udbringning af fosfor, udover hvad der fraføres med afgrøderne. Det følger allerede af husdyrgødningsbekendtgørelsen, at fosfor fra bioaske kun må udbringes i skov med en retningsgivende fosfornorm. Med den nye husdyrgødningsbekendtgørelse ændres der ikke ved den fastsatte norm på 15 kg P pr. ha pr. planperiode, som afspejler, at fosfornormen for de forskellige skovtyper med gødningsbehov ligger mellem 10 og 15 kg P pr. ha pr. planperiode. Der er i stedet tale om, at der med opsparingsordningen kan udbringes større, opsparede mængder fosfor fra bioaske over færre gange.

Der vil være mindre positive konsekvenser i kraft af den reducerede kørsel i skove. Ændringen vurderes ikke at have væsentlig indvirkning på miljøet.

Konsekvensrettelse af fradragsregler for fosfor i kunstgødning og bioaske anvendt på ikke-harmoniarealer

Det følger af husdyrgødningsbekendtgørelsen, at en jordbrugsvirksomhed i en række tilfælde kan fratække en mængde fosfor fra kunstgødning og bioaske, der er anvendt på arealer, som ikke medregnes som harmoniarealer, i virksomhedens forbrug af fosfor.

Muligheden omfatter kunstgødning og bioaske, som er forbrugt i drivhuse, planteskoler, lukkede systemer, planteskolekulturer og containerpladser, vedplanter og lignende. Endvidere omfatter muligheden kunstgødning og bioaske, som er forbrugt ved dyrkning af mindst fire hold grøntsager på friland, samt desuden fosfor udbragt i skove med en retningsgivende norm for fosfor. Endelig omfatter muligheden fosfor udbragt på øvrige arealer med afgrøder omfattet af en kvælstof- eller fosfornorm, og som ikke er hører ind under de øvrige muligheder.

Fradrag efter denne sidste mulighed har været tænkt som en opsamlingsbestemmelse, der kan benyttes i de tilfælde, hvor der er tale om fradrag

af fosfor fra kunstgødning og bioaske anvendt på arealer, som ikke medregnes som harmoniarealer, der falder uden for de første specificerede muligheder. Det gælder for denne opsamlingsbestemmelse, at den forbrugte mængde fosfor i kunstgødning og bioaske, der kan fratrækkes som forbrugt på arealer, der ikke er harmoniarealer, opgøres ud fra en antagelse om, at denne fosfor er fordelt ensartet på hele arealet med afgrøder omfattet af en kvælstof- eller fosfornorm, herunder på virksomhedens harmoniarealer. Det er altså en mindre andel af den forbrugte fosfor, der kan fratrækkes efter denne bestemmelse.

I sin tidligere udformning gav bekendtgørelsen imidlertid mulighed for, at fosfor fra kunstgødning og bioaske, der er udbragt i en skov med en fosfornorm, kunne fradrages efter den særlige regel for dette, og at der samtidig kunne ske et fradrag for den forholdsmæssige andel af fosfor, der er udbragt på det samme skovareal efter opsamlingsbestemmelsen, hvilket ikke har været hensigten. Med den nye husdyrgødningsbekendtgørelse er der gjort op med dette, så fosfor i kunstgødning og bioaske anvendt på et areal, som ikke udgør et harmoniareal, kun kan fratrækkes virksomhedens fosforforbrug én gang. Derved kan det samme skovareal ikke indgå i et fradrag to gange. I praksis ville det ekstra fradrag kunne resultere i, at virksomheden med skovbrug kunne udbringe mere fosfor på skovbrugets harmoniarealer inden for virksomhedens fosforloft. Denne risiko, der har været tilstede i 2019, og som vurderes alene at have været anvendt i meget begrænset omfang hvis overhovedet, er nu fjernet.

Ændringen vurderes alene at have begrænset positiv indvirkning på miljøet.

Mulighed for fradrag for fosfor i bioaske fra frøgræshalm, der modtages retur fra fyringsanlæg

Efter husdyrgødningsbekendtgørelsen kan en jordbrugsvirksomhed, der leverer halm til et fyringsanlæg og modtager bioaske retur, under visse betingelser trække fosforindholdet i bioasken fra i jordbrugsvirksomhedens forbrug af fosfor. Det følger af husdyrgødningsbekendtgørelsen, at en jordbrugsvirksomhed maksimalt kan fratække fosfor svarende til 3 kg pr. ha harmoniareal, som jordbrugsvirksomheden i den foregående planperiode har dyrket med korn eller raps.

Miljø- og Fødevarerministeriet er blevet gjort opmærksom på, at muligheden for fradrag, der alene omfatter arealer dyrket med korn og raps, også bør gælde arealer dyrket med frøgræs.

På denne baggrund er husdyrgødningsbekendtgørelsens mulighed for at fratække fosfor svarende til 3 kg pr. ha harmoniareal, som jordbrugsvirksomheden i en foregående planperiode har dyrket med korn eller raps, udvidet til også at omfatte frøgræs, hvor halmen er leveret til et fyringsanlæg og bioaske modtaget retur.

Fosforfraførslen fra frøgræs er af AU¹⁰ vurderet til 10,8 kg P pr. ha, og således fraføres der med frøgræs mere fosfor end ved det fastsatte gennemsnit i bekendtgørelsen på 3 kg P pr. ha. Det fastsatte gennemsnit dækker over den

¹⁰ Aarhus Universitet, 2019. Anvendelse af gødning i dansk landbrug i relation til indførsel af fosforlofter. Rapport fra DCA

forholdsmæssige andel af anvendelsen af forskellige halmtyper i fyringsanlæg, og de forskellige fosforindhold vurderet af AU (for hvede 3,2 kg P pr. ha, vinterbyg 2,7 kg P pr. ha, vinterraps 3,3 kg P pr. ha samt vårbyg 2,3 kg P pr. ha). Frøgræshalm leveres alene i meget begrænset omfang til fyringsanlæg, og der vurderes derfor ikke umiddelbart at være anledning til at justere på det fastsatte gennemsnit.

Ændringen vurderes ikke at føre til væsentlig indvirkning på miljøet.

Screening

I det følgende er der foretaget en vurdering af, om ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er vurderet omfattet af screeningspligten, forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. kriterierne i miljøvurderingslovens bilag 3.

A) Planernes og programmernes karakteristika, idet der navnlig tages hensyn til:

– i hvilket omfang planen eller programmet kan danne grundlag for projekter og andre aktiviteter med hensyn til beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler:

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen berører virksomhedernes driftsbetingelser på forskellig vis, som beskrevet oven for.

Der er dog tale om mindre ændringer, der efter ministeriets vurdering ikke har væsentlig betydning for, i hvilket omfang husdyrgødningsbekendtgørelsen danner grundlag for projekter og andre aktiviteter med hensyn til beliggenhed, art, størrelse og driftsbetingelser eller ved tildeling af midler.

– i hvilket omfang planen har indflydelse på andre planer eller programmer, herunder også planer og programmer, som indgår i et hierarki:

Husdyrgødningsbekendtgørelsen er primært udstedt med hjemmel i husdyrbrugloven. Ved at ændre i husdyrgødningsbekendtgørelsen ændres der således samtidig i, hvordan lovens bemyndigelser er udnyttet.

2) Ophævelse af lukkeperioderne for udbringning af gødning i væksthuse

Reglerne om lukkeperioder følger af nitratdirektivet, hvorefter medlemsstaterne skal fastsætte perioder, hvor vise typer af gødning ikke må udbringes (såkaldte "lukkeperioder") for at sikre, at udbringningen ikke sker på tidspunkter af året, hvor risikoen for nitratudvaskning er størst, og hvor der ikke er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

Ændringen kan gennemføres inden for rammerne af nitratdirektivet, da der ikke er samme risiko for udvaskning om efteråret og derved behov for lukkeperioder i væksthuse som ved almindelig landbrugsdrift, idet klimaet (temperatur og vanding m.v.) i væksthuse er styret. Endvidere er der ikke samme behov for at sikre, at udbringning sker på tidspunkter, hvor der er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

3) Beskyttelse af vandforsyningsanlæg mod afstrømning af husdyrgødning

Forbuddet mod udbringning af gødning på en sådan måde, at der er risiko for afstrømning til vandforsyningsanlæg, skal bidrage til den danske implementering af nitratudirektivet. Det indebærer, at det danske nitrathandlingsprogram ændres, idet forbuddet fastsættes som en supplerende foranstaltning.

Ændringen supplerer miljøbeskyttelseslovens eksisterende regler til beskyttelse af vandforsyningsanlæg.

– planens eller programmets relevans for integreringen af miljøhensyn specielt med henblik på at fremme bæredygtig udvikling:

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen har forskellig både positiv og negativ indvirkning på integreringen af miljøhensyn som beskrevet under oven for.

Efter ministeriets vurdering vil ændringerne ikke ændre væsentligt på husdyrgødningsbekendtgørelsens betydning for integrering af miljøhensyn, herunder med henblik på at fremme bæredygtig udvikling.

– miljøproblemer af relevans for planen eller programmet:

I forhold til vandmiljøet er der en række overflade- og grundvandsforekomster, der er påvirket af kvælstof- og fosforbelastning i en sådan grad, at de ikke lever op til vandramme- og grundvandsdirektivernes krav til vandforekomsternes tilstand.

Søer, fjorde, kystvande og åbne havområder påvirkes af kvælstof- og fosfortilførsler, der giver øget algevækst, som kan påvirke naturtyper og levesteder for arter negativt. I vandløb er fosforindholdet af relativt mindre betydning for de økologiske forhold, men en stigende koncentration af fosfor kan ændre artssammensætning og dækningsgrad af planter og alger. Desuden kan en øget udledning af organisk stof til vandløb give anledning til et øget iltforbrug til mulig skade for fisk og smådyr.

I artikel 17-rapporteringen fra 2013 efter EU's habitatdirektiv er de vigtigste negative påvirkningsfaktorer beskrevet på grundlag af delvist databaserede ekspertvurderinger fra Aarhus Universitet¹¹. For klitlavninger, søer, enge, moser m.v. og kildevæld vurderes næringsstofftilførsel at have høj betydning for naturtypernes utilstrækkelige bevaringsstatus. For søerne er det vurderet, at tilførsel af næringssalte via direkte tilløb og diffus tilførsel fra oplandet og fra luften har høj betydning for den ugunstige bevaringsstatus. For de øvrige naturtyper og visse levesteder for arter er det bl.a. næringsbelastning ved direkte gødskning, intensiv drift på omkringliggende marker samt tilførsel af næringsstoffer via overfladevand, atmosfærisk deposition og grundvand, der vurderes at have størst betydning for bevaringsstatus. I

¹¹ Aarhus Universitet, 2014. Bevaringsstatus for naturtyper og arter. Habitatdirektivets Artikel 17 rapportering. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 98.

tilstandsvurderingssystemerne, der ligger til grund for Natura 2000-planlægningen, er betydningen af bl.a. en række forvaltningsbare forhold vurderet. Heraf fremgår tilgroning og manglende pleje som en trussel med de fleste af de lysåbne naturtyper og levesteder for arter, som kræver lys. Øget næringsstofftilførsel medfører øget tilgroning på de terrestriske naturtyper og påvirker algevækst og undervandsvegetationen i havet, søer og vandhuller, og vil således i sig selv have en negativ effekt på naturens tilstand.

Luftforurening er af WHO¹² vurderet til at udgøre en af de største miljømæssige udfordringer i dag. På EU-plan vurderes luftforurening at være skyld i ca. 400.000 tilfælde af for tidlige dødsfald¹³¹⁴, mens det tilsvarende tal for Danmark er estimeret til 3.200 tilfælde årligt¹⁵. Dette svarer til næsten en halvering i antallet af for tidlige dødsfald relateret til luftforurening i Danmark siden 1990. Danmark overholder i dag alle EU's fastsatte grænseværdier for luftkvaliteten.

Husdyrgødningsbekendtgørelsen har til formål at sikre en miljømæssig forsvarlig håndtering af husdyrgødning m.v. for at undgå miljømæssige konsekvenser for overfladevand og grundvand, natur og naboer m.v., særligt relateret til udvaskningen og afstrømningen af nitrat og fosfor og fordampningen af ammoniak.

Ministeriet vurderer som beskrevet oven for, at ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen ikke vil føre til væsentlig indvirkning på miljøet.

– planens eller programmets relevans for gennemførelsen af anden miljølovgivning, der stammer fra en EU-retsakt (f.eks. planer og programmer i forbindelse med affaldshåndtering eller vandbeskyttelse):

2) Ophævelse af lukkeperioderne for udbringning af gødning i væksthuse

Reglerne om lukkeperioder følger af nitratdirektivet, hvorefter medlemsstaterne skal fastsætte perioder, hvor vise typer af gødning ikke må udbringes (såkaldte "lukkeperioder") for at sikre, at udbringningen ikke sker på tidspunkter af året, hvor risikoen for nitratudvaskning er størst, og hvor der ikke er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

Ændringen kan gennemføres inden for rammerne af nitratdirektivet, da der ikke er samme risiko for udvaskning om efteråret og derved behov for lukkeperioder i væksthuse som ved almindelig landbrugsdrift, idet klimaet (temperatur og vanding m.v.) i væksthuse er styret. Endvidere er der ikke samme behov for at

¹² World Health Organization, 2016. Ambient air pollution: a global assessment of exposure and burden of disease. World Health Organization.

¹³ For tidlige dødsfald er defineret som mere end 10 år før forventet.

¹⁴ European Commission, 2019. Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The first Clean Air Outlook.

¹⁵ Aarhus University, 2018. The Danish Air Quality Monitoring Programme. Annual Summary for 2017. Scientific Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy, no. 281, 2018.

sikre, at udbringning sker på tidspunkter, hvor der er afgrøder med vækst til at optage næringsstofferne.

3) Beskyttelse af vandforsyningsanlæg mod afstrømning af husdyrgødning

Forbuddet mod udbringning af gødning på en sådan måde, at der er risiko for afstrømning til vandforsyningsanlæg, udgør en del af implementeringen af BAT 20 b, der siger, at det er BAT at sørge for, at der er passende afstand (i form af et ubehandlet stykke land) mellem de marker, hvor der udbringes husdyrgødning, og områder, hvor der er risiko for afstrømning til vand, som f.eks. vandboringer.

Husdyrbrug omfattet af IE-direktivet¹⁶, dvs. husdyrbrug med intensivt opdræt af fjerkræ eller svin¹⁷, skal følge EU-Kommissionens BAT-konklusioner (anvendelse af bedste tilgængelige teknik). BAT-konklusionerne for husdyrbrug er primært implementeret i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der trådte i kraft den 1. januar 2020¹⁸, men i det omfang BAT-konklusionerne stiller krav til reguleringen af udbringningsarealerne, findes implementeringen i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Der er med forbuddet mod udbringning af gødning på en sådan måde, at der er risiko for afstrømning til vandforsyningsanlæg, desuden tale om en materiel ændring af implementeringen af nitratdirektivet, idet forbuddet vil indgå i det danske nitrathandlingsprogram som en supplerende foranstaltning.

Ændringerne har ikke i øvrigt betydning for gennemførelse af anden miljølovgivning.

B) Kendetegn ved indvirkningen og det område, som kan blive berørt, idet der navnlig tages hensyn til:

– *indvirkningens sandsynlighed, varighed, hyppighed og reversibilitet:*

Som beskrevet ovenfor vil de ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen have forskellige mindre både positive og negative indvirkninger på miljøet.

Efter ministeriets vurdering vil der være tale om mindre indvirkninger med hensyn til sandsynlighed, varighed, hyppighed og reversibilitet, der ikke vil have væsentlig indvirkning på miljøet.

– *indvirkningens kumulative karakter:*

Der er tale om mindre ændringer i husdyrgødningsbekendtgørelsens regulering af primært kvælstof og særligt fosfor, som alene og i kumulation blot vurderes at føre

¹⁶ Direktiv 2010/75/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner

¹⁷ Ved intensiv fjerkræavl eller svineavl forstås husdyrbrug, hvor der a) er flere end 40.000 pladser til fjerkræ, b) er flere end 2.000 pladser til fedesvin (over 30 kg), eller c) er flere end 750 pladser til søer, jf. IE-direktivets bilag 1, pkt. 6.6

¹⁸ Høringsmaterialet kan tilgås fra Høringsportalen:

<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/63304>

til mindre positive og negative konsekvenser, der ikke vil have væsentlig indvirkning på miljøet.

Fosfor fra udbragt gødning udvaskes ikke straks til vandmiljøet men bindes i jorden. Ved vedvarende fosforakkumulering vil jordens bindingskapacitet på et tidspunkt være opbrugt, hvorefter der kan ske en øget udvaskning ved fortsat udbringning af fosfor, udover hvad der fraføres med afgrøderne. Ændringerne i bekendtgørelsens regulering af fosfor vurderes ikke eller kun i begrænset omfang at føre til øget fosforakkumulering, og der forventes således ikke øget fosfortab som følge af ændringerne hver for sig eller i kumulation.

– indvirkningens grænseoverskridende karakter:

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er beskrevet ovenfor, vurderes ikke at føre til væsentlig indvirkning på miljøet af grænseoverskridende karakter.

– faren for menneskers sundhed og miljøet (f.eks. på grund af ulykker):

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er beskrevet ovenfor, vurderes ikke at føre til fare for menneskers sundhed eller miljøet.

– indvirkningens størrelsesorden og rumlige udstrækning (det geografiske område og størrelsen af den befolkning, som kan blive berørt)

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er beskrevet ovenfor, vedrører primært driften i landbruget og skovbruget.

– værdien og sårbarheden af det område, som kan blive berørt som følge af

- særlige karakteristiske naturtræk eller kulturarv*
- overskridelse af miljøkvalitetsnormer eller -grænseværdier*
- intensiv arealudnyttelse*

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er beskrevet ovenfor, vedrører primært driften i landbruget og skovbruget. Ændringerne vurderes ikke at få væsentlig indvirkning på særlige karakteristiske naturtræk eller kulturarv, overskridelse af miljøkvalitetsnormer- eller grænseværdier eller intensiv arealudnyttelse.

– indvirkningen på områder eller landskaber, som har en anerkendt beskyttelsesstatus på nationalt plan, fællesskabsplan eller internationalt plan.

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen, som er beskrevet ovenfor, vurderes ikke at få betydning på områder eller landskaber af den nævnte karakter.